

LAUSUNTO

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2250 (2015) ”Nuoret, rauha ja turvallisuus” kansallinen toimintaohjelma

Lausunnon antajat: ALL-YOUTH-, CORE- ja MAKUTANO-hankkeiden tutkijat.

Lisäksi konsulttoitiin Joensuun kaupungin Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita.

Kenelle: Ulkoministeriö/POL-50/YK- ja yleisten globaaliasioiden yksikkö

UM on pyytänyt kommentteja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2250 (2015) ”Nuoret, rauha ja turvallisuus” kansallisesta toimintaohjelmasta. Kommentteja pyydetään erityisesti nuorten virtuaalisten työpajojen pohjalta tehtyyn luonnokseen toimintaohjelman painopisteistä ja tavoitteista (luonnos 14.9.2020). Kommentit pyydetään lähettämään torstaihin 15.10.2020 mennessä sähköpostiosoitteeseen POL-50@formin.fi.

Pidämme tärkeänä, että kansallisessa toimintaohjelmassa huomioidaan seuraavat näkökohdat.

1 Yleistä

1.1 Toimintaohjelman painopisteitä ja tavoitteita käsittelevässä luonnoksessa tuodaan ansiokkaasti esiin tärkeitä tavoitteita ja toimia niin Suomessa kuin myös kansainvälisesti.

1.2 Luonnoksessa tulee selkeästi esille lähtöajatus siitä, että nuoret ovat aktiivisia toimijoita ja toimijuutta on tärkeä tukea. Nuoria ei pidä ainoastaan kuulla, vaan myös kuunnella. Nuoret pitää nähdä toimijoina, ei toiminnan kohteina.

1.3 Luonnoksessa monet alatavoitteet on esitetty kuitenkin hyvin yleisellä tasolla. Esimerkiksi tavoitteessa 1 (alatavoitteet 1 ja 2) *Suomi kiinnittää [...] huomiota...*, tavoitteessa 2 (alatavoite 1) *Suomi huomioi nuorten myönteisen roolin...*, tavoitteessa 3 (alatavoite 2) *Suomi pyrkii huomioimaan kehitysyhteistyössään hankkeiden 2250-ulottuvuuden.*

1.4 Toimintaohjelmassa ilmaisujen ja toimenpiteiden tulisi olla linjassa sen kanssa, että nuorten omaa toimijuutta halutaan tukea. Esimerkiksi sivulla 8 oleva lause *Kehitysyhteistyötä ei tule ainoastaan kohdistaa nuoriin, vaan nuoria tulee myös kuulla entistä paremmin heihin liittyvissä kehityskysymyksissä* antaa ymmärtää, että nuoret ovat ensisijaisesti toiminnan kohde. Kuulemisen parantaminen on toki hyvää edistystä, mutta toimintaohjelma voisi olla kunnianhimoisempi. Viranomaiset ja muut toimijat voisivat esimerkiksi osallistua yhdessä nuorten kanssa kehityskysymysten agendan määrittelyyn ja ratkaisujen yhteismuotoiluun.

2 Osallistuminen

2.1 Termi ’osallistuminen’ tulisi avata ja termin käyttöä selkeyttää. Onko osallistuminen osallistumista poliittiseen päätöksentekoon, yhteiskuntaan vai rauhantyöhön? Luonnoksen lukijalle jää vaikutelma, että osallistumisella tarkoitetaan osallistumista virallisiin päätöksentekoprosesseihin ja sitä edistetään ”osallistamalla”. Tämä lähestymistapa on aika perinteinen ja aikuislähtöinen. Nuorten osallisuuden, toimijuuden ja osallistumismahdollisuuksien edistäminen yhteiskunnan eri osa-alueilla tulisi olla aidosti keskeinen osa toimintaohjelman tavoitteita ja toteutusta.

2.2 Toimintaohjelman luonnoksessa korostuu nuorten 'merkityksellinen osallistuminen'. Kuka määrittelee, mikä on nuorille merkityksellistä? Tekstiä voisi tarkentaa esimerkiksi seuraavasti: nuorille itselleen ja yhteiskunnalle merkityksellinen osallistuminen. Tavoitteen 1 alatavoitteissa kannattaneet tarkentaa tekstiä merkityksellisen ja vaikuttavan osallistumisen vahvistamisesta (ei niin, että vain lisätään osallistumista).

2.3 Toimintaohjelmassa nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen tulisi esittää laaja-alaisesti, tunnistaen ja tukien nuorten omaehtoisesti käyttöön ottamia päätöksentekoon ja toimintaan osallistumisen tapoja kokonaisuutena, aikuisten järjestämän poliittiseen päätöksentekoon osallistumisen ohella.

2.4 Tavoitteessa 1 (alatavoite 2) *Suomi etsii ja kehittää uusia ja innovatiivisia osallistumisen ja vaikuttamisen paikkoja nuorten osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi*. Toimintaohjelmassa voisi olla esimerkkejä vastuuministeriöiden nuoria koskevista innovatiivisista aloitteista.

2.5. Tavoitteessa 1 (alatavoite 3) *Suomi edistää nuorten ja nuorisojärjestöjen sisällyttämisestä niiden sopimusten täytäntöönpano- ja seuranta vaiheissa, joihin Suomi osallistuu*. Ketkä tässä ovat toimijoita ja mikä on nuorten ja nuorten kanssa toimivien tahojen rooli täytäntöönpano- ja seurantavaiheissa? Miten toimia mahdollisesti priorisoidaan?

3 Kapasiteetin vahvistaminen

3.1 Toimintaohjelman luonnoksessa korostetaan kapasiteetin vahvistamista. Tavoitteessa 1 (alatavoite 3) *Suomi vahvistaa nuorten rauhanrakentajien kapasiteettia koulutuksella...*, ja tavoitteessa 3 (alatavoite 1) *Suomi vahvistaa viranomaisten kapasiteettia....* Millaista kapasiteettia tarkoitetaan? Tarkoitetaanko, että Suomi vahvistaa nuorten rauhanrakentajien osaamista koulutuksella... ja, että Suomi vahvistaa viranomaisten taloudellisia resursseja...

3.2 Toimintaohjelmassa tulisi selventää ero nuorten roolista rauhanrakentajina ja nuorten osallistuminen rauhanprosesseissa. Onko näillä eroa ja jos on, niin a) mitä nuoren rauhanrakentajan rooli pitää sisällään ja b) millaista on muiden nuorten osallistuminen rauhanprosesseihin? Mitkä olisivat tähän liittyvät konkreettiset tavoitteet?

3.3 Aktiivisiin nuoriin konfliktialueilla, mutta myös Suomessa esimerkiksi ilmastonuoriin, kohdistuu ennakkoluuloja sekä henkistä ja fyysistä väkivaltaa. Näissä tilanteissa he tarvitsisivat aikuisten tukea. Toimintaohjelmassa ja sen tavoitteissa tulisi pohtia millaista sosioemotionaalista tukea nämä nuoret tarvitsevat ja millä tavoin tukitoimia tullaan nuorille tarjoamaan.

4 Allianssin konsultaatiot

4.1 Suomen nuorisolan kattojärjestö Allianssi ry on kartoittanut suomalaisten ja Suomessa asuvien nuorten näkemyksiä ja kokemuksia rauhasta ja turvallisuudesta 2250-päätöslauselman teemoista eri nuorisolan toimijoiden kanssa. Konsultaatiot on koostettu raporttiin (Young 2019), joka kokoaa hyvin nuorten omia näkemyksiä arkielämän kokemusten pohjalta. Raportissa on myös selkeitä ja helposti ymmärrettäviä toimenpide-ehdotuksia. Seuraavassa esimerkkejä:

Nuorisovaltuustojen ja -valtuutettujen vaikuttamiskykyjä, edustuksellisuutta ja pääsyä keskeisiin päätöksenteon prosesseihin on vahvistettava.

Kuntien on varmistettava, että nuorisovaltuustoilla ja nuorisotoimella on resursseja...

Kunnissa, kouluissa sekä järjestö- ja harrastustoiminnassa on myös aktiivisesti kehitettävä...

...julkisen keskustelun tila oltava turvallinen kaikille.

Vuorovaikutusmahdollisuudet tulisi olla ohjattuja, eikä vain orgaanista nuorisotaloilla tapahtuvaa kohtaamista.

Esimerkiksi rauhan teemojen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia tulisi käsitellä läpileikkaavasti eri oppiaineissa.

...enemmän keskustelua kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä,...

...kielellinen esteettömyys ... selkokielistä ilmaisua...

4.2 Lopulliseen toimintaohjelmaan kirjattavat tavoitteet tulisi ainakin osittain perustua edellä mainittuihin Allianssin konsultaatioihin.

5. Konfliktien ehkäisy

Seuraavat kommentit on saatu 28.9.2020 Joensuun kaupungin Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen maahanmuuttajataustaisilta opiskelijoilta. Opiskelijat ja heidän opettajansa Suvi Ikäheimonen keskustelivat toimintaohjelman painopisteistä ja tavoitteista kolmella oppitunnilla. Keskustelut käytiin suomen kielellä ja tulkattuna kahdella muulla kielellä; keskusteluun osallistui 11 opiskelijaa, opettaja, opetusharjoittelija ja tulkki. Tilaisuutta fasilitoi Irmeli Mustalahti.

Kommentit liittyvät Suomen toimintaohjelman lisäksi konfliktien ehkäisemiseen Afganistanissa, Irakissa, Somaliassa ja Syyriassa.

5.1 Nuorten oikeutta sanoa omat mielipiteensä pitäisi tukea kodeissa, kouluissa ja eri tasoilla yhteiskunnassa. Jokaisella nuorella tulisi olla oikeus omaan mielipiteeseen. Myös tämä ehkäisisi konfliktien syntymistä kodeissa ja laajemmin yhteiskunnassa.

5.2 Konfliktien ehkäisemisessä on tärkeää omata kriittinen lukutaito ja ajattelu, ja tätä pitäisi tukea kouluissa ja muualla yhteiskunnassa. Tämä ehkäisisi ääriajattelua ja vääränlaisen tiedon leviämistä. Jos nuori ei omaa kriittistä ajattelua, hän on helposti manipuloitavissa.

5.3 Nuorille pitäisi tarjota mahdollisuus saada tietoa lainsäädännöstä ja oppia lukemaan lakitekstejä. Nuoria pitäisi myös tukea siinä, että he pystyisivät saamaan tarvittaessa oikeusapua, ja näin he kykenisivät paremmin myös suojelemaan itseään. Tämä ehkäisee nuorten hyväksikäyttöä ja konflikteja yleensäkin.

5.4 Nuoret tarvitsevat rauhaa opiskella ja yhteiskunnan pitäisi turvata tähän rauhalliset tilat. Taloudellisten syiden takia ei pitäisi olla pakko mennä töihin, vaan kaikilla nuorilla tulisi olla mahdollisuus ja rauha opiskella. Myös tämä on tärkeää konfliktien ennaltaehkäisemisessä.

5.5 Konfliktien ennaltaehkäisyssä korostettiin kielen, peruskoulutuksen ja ammatillisen oppimisen merkitystä. Lukutaito ja nuorten kiinnittyminen työelämään ehkäisevät konflikteja.

6. Ympäristösovittelu ja pehmeä turvallisuus

6.1 Toimintaohjelmassa turvallisuus pitäisi ymmärtää laaja-alaisena, myös ympäristöä koskevana ulottuvuutena. Luonnoksessa on viittauksia ympäristöön, esimerkiksi sivulla 5 on lause *Ilmastonmuutos ja sen seuraukset uhkaavat myös kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista ja sillä on vaikutukset myös turvallisuuteen* ja sivulla 8 mainitaan *nuorten ilmastoliike*. Luonnoksen tavoitteissa tai alatavoitteissa ympäristöstä tai nuorten ilmastohuolesta ei ole sanaakaan.

6.2 Suomella on monipuolista osaamista ympäristökonflikteista ja niiden sovittelusta, mm. Itä-Suomen yliopistossa (ks. <https://www3.uef.fi/fi/web/eccr-summer-course>). YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmasta 2250 ja erityisesti nuorten roolista ympäristösovittelussa järjestettiin kansainvälinen keskustelutilaisuus maaliskuussa 2019. Tilaisuuden järjestivät suomalaiset ja Suomessa asuvat tutkijat yhdessä Allianssin kanssa – ulkoministeriön myötävaikutuksella (ks. <http://www.allyouthstn.fi/wp-content/uploads/2019/09/environmental-collaboration-report-2019.pdf>).

Joensuussa, 5. lokakuuta, 2020

Antti Erkkilä, MAKUTANO-tutkimushanke
Itä-Suomen yliopisto (UEF), Historia- ja maantieteiden laitos
antti.erkkila@uef.fi

Irmeli Mustalahti ja Nina Tokola, ALL-YOUTH-tutkimushanke
Itä-Suomen yliopisto (UEF), Historia- ja maantieteiden laitos
irmeli.mustalahti@uef.fi
nina.tokola@uef.fi

Juha M. Kotilainen ja Emma Luoma, CORE-tutkimushanke
Itä-Suomen yliopisto (UEF), Historia- ja maantieteiden laitos
juha.kotilainen1@uef.fi
emma.luoma@uef.fi

Maija Faehnle, CORE-tutkimushanke
Suomen ympäristökeskus (SYKE)
maija.faehnle@ymparisto.fi

Suvi Ikäheimonen, Aikuisten perusopetus
Joensuun kaupunki
suvi.ikaheimonen@edu.joensuu.fi

ALL-YOUTH 'Kaikki nuoret haluavat määrätä elämästään' -hankkeessa tutkitaan nuorten mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan, nuorten osallisuuden kokemuksiin ja yhteiskunnalliseen luottamukseen vaikuttavia tekijöitä, sekä sitä, miten luottamusta ja osallistumista voidaan vahvistaa. Hankkeen keskiössä on ajatus, että nuorten luottamus yhteiskuntaan ja heidän halukkuutensa osallistua sen rakentamiseen ovat edellytys kestävän tulevaisuuden, kasvun ja hyvinvoinnin takaamiselle. Tutkimusta rahoittaa strategisen tutkimuksen neuvosto.

<https://www.allyouthstn.fi/>

CORE 'Yhteistoiminnallisia ratkaisuja sirpaloituvien yhteiskuntien ongelmiin – käänne yhteishallintaan ympäristöpäätöksenteossa' -hankkeessa (2017–2021) tutkitaan ja kehitetään julkisen vallan, kansalaisten ja yritysten välistä yhteistoimintaa ympäristösuunnittelussa ja – päätöksenteossa. Tutkimusta rahoittaa strategisen tutkimuksen neuvosto.

<http://www.collaboration.fi/>

MAKUTANO 'Etämetsänomistus Tansaniassa: konfliktien sovittelu metsähallinnon uutena haasteena' -tutkimushanke (2019-2020) hyödyntää toimintatutkimuksen menetelmiä yhteistyöhön perustuvan vuorovaikutteisen luonnonvarahallinnan edistämiseksi. Tutkimusta rahoitetaan Suomen Akatemian ja ulkoministeriön DEVELOP-kehitystutkimuksen ohjelmasta.

<https://uefconnect.uef.fi/tutkimusryhma/makutano-%e2%80%93-etametsanomistus-tansaniassa-konfliktien-sovittelu-metsahallinnon-uutena-haasteena/>

Lähteet:

Erkkilä, A., Kotilainen, J.M., Luoma, E. & Mustalahti, I. 2019. [Verkkójulkaisu]. The First International Symposium on Youth Participation in Peace Processes: Side Event Report: Youth Participation in Environmental Collaboration and Peace Processes. ALL-YOUTH tutkimushanke. 17 s. Saatavissa: <http://www.allyouthstn.fi/wp-content/uploads/2019/09/environmental-collaboration-report-2019.pdf>.

Mustalahti, I., Erkkilä, A. & Kotilainen, J.M. 2018. [Verkkójulkaisu]. Environmental collaboration and conflict resolution: The crossroads of forestry, ecosystem services and wildlife. Saatavissa: http://www.allyouthstn.fi/wp-content/uploads/2018/11/2018_NOVA_report.pdf.

University of Eastern Finland (UEF). [www-sivusto]. Environmental collaboration and conflict resolution: online course. Saatavissa: <https://www3.uef.fi/fi/web/eccr-summer-course>.

Young, L. 2019. [Verkkójulkaisu]. Nuoret, rauha & turvallisuus: suomalaisten ja Suomessa asuvien nuorten näkemyksiä ja kokemuksia rauhasta ja turvallisuudesta. Allianssi ry. 23 s. Saatavissa: <https://www.2250finland.fi/wp-content/uploads/2019/05/2250-konsultaatio-raportti-Final.pdf>.